

A CSÁNGÓK ELCSÁNGÁLÓDÁSA GYÍMESBÜKKÖN...

Szomorú folyamatnak vagyunk szemtanúi Gyímesbükkön. Ezt a nagyközséget az 1960-as években politikai okokból elválasztották a két másik gyímesi községtől és a tiszta román Bákó megyéhez csatolták. Ez azzal járt, hogy itt nem működhetett magyar nyelvű oktatás. Moldvából, ahová most már Gyímesbükk tartozott, tanerőket hoztak és a magyar oktatás megszűnt. Jól számított a román politika, mára teljesen beérett a bomlasztó munkája! A fájdalmas az, hogy ma, amikor járhatnának magyar iskolába, magyar órákra a gyermekek, a szülők nagy része román osztályokba írta gyermekeit. Arra kerestük a választ, miért teszik ezt? Hiszen lélektanilag megmagyarázott tény az, milyen ártalmas egy gyermek számára az, ha otthon egy bizonyos nyelvet beszélnek a családban, majd ő óvodásként és kis iskolásként valósággal kínlódik, hogy megérthesse az oktatói közlését és ő maga is kommunikáljon a környezetével. És ez éppen a mesék világában, a képzeletvilágának gazdagítása idejében történik, amikor a megértésnek, emócióknak óriási szerepe van a gyermek személyiségének fejlődésére, az egész jövőjére nézve. Mit tesz ilyenkor a gyermek, aki nem ismeri jól azt a nyelvet, amelyet a szülők rákényszerítettek? Hallgataggá, félszeggé válik, visszahúzódik, elzárkózik a világtól. Később pedig valaki azért szól rá, hogy nem tud helyesen magyarul. És innen születik az identitás- tudat elvesztése és a kérdés: tulajdonképpen ki is vagyok én? És mindez azért elkeserítő, mert olvassuk, halljuk, hogy a világban szétszóródott magyarok, de más nemzetiségiek is, szombati, vasárnapi iskolát szerveznek, ahol a második, harmadik generáció, a fiatalok újratanulják anyanyelvüket anyanyelvét! Mindez történik a fiatalok álomvilágában, Amerikában, Kanadában, Ausztráliában! Ki kényszeríti őket, hogy magyarul tanuljanak? Ez valahonnan belülről jön, valahonnan a lélek tájáról, ahol tárolják a nemzeti büszkeséget is, és ahol nincs hely a kételkedés, kétkulacsosság számára! Feltevődik a kérdés, hogyan alakulhatott ki ez a helyzet éppen Gyímesbükkön, amikor nem csak a már említett álom- országokban, hanem itthon, Romániában is, a szórványvidéken is bentlakásokba gyűjtik össze a tanulókat, távol otthonuktól, áldoznak erre a szülők, csak azért, hogy anyanyelvükön tanulhassanak a gyermekeik. De jó példa erre Moldova, ahol egyéni házakhoz is összegyűlnek lelkes szülők és tanerők irányításával a gyermekek délutánonként betűvetést és olvasást tanulni őseik anyanyelvén, mert toleránsnak hitt és kürtölt Romániában a helyi kiskirályok megakadályozták még azt is, hogy délután egy pár órára összegyűlhessenek az iskolába magyarórákra. Pedig a törvény még azt is előírja, hogy a szülők kérésére iskolai órarendbe kell foglalni és tanítani egy kisebbség nyelvét, hivatalos tantárgyként. De hol tartják ezt be nálunk? Ezek a törvények is azért vannak, hogy Európa felé döngethessék politikusaink a mellüket! Azokat a kutya sem tartja be, még akkor sem tartották be, amikor a mieink is hatalom közelben voltak. De hangsúlyozom, a törvény biztosítja az anyanyelven tanulást, főleg ilyen helyen, mint Gyímesbükk, amelyet nem lehet szórványnak nevezni. És a világon semmi nem akadályozza a szülőket abban, hogy magyar iskolába írassák a gyermekeiket! Vagy nem így állna a valóság? Azt hiszem, más irányból kell megközelítenünk ezt a kényes kérdést. Még is van két-három olyan tény, ami eltájolta a szülőket. Az egyik az az állandó hamis propaganda, hogy a gyermek jobban érvényesül, ha román iskolát végez. Megérthető minden szülő vágya, hogy a gyermeke jobban érvényesüljön majd az életben. De én, aki harminc évig voltam a megálló iskola igazgatója, összehasonlító adatokkal tudom bizonyítani, hogy a mi iskolánktól, ahol csak magyar osztályok működtek, sokkal többen végeztek középiskolákat, igényes egyetemeket, mint Gyímesbükkön, ahol románul folyt az oktatás! Volt tanulóink tanári, mérnöki közgazdasági, jogi, színészi egyetemeken, főiskolákon végeztek, vagy folytatják tanulmányaikat és mondhatjuk, hogy a román nyelvet is elsajátították, hiszen ez az ország nyelve, ez így természetes. Csak az nem természetes, hogy sokan az iskolák után, bármilyen nyelven végezte el azt, nem kapnak munkahelyet. Ezen kellene gondolkozni és azon, hogy mit tehetnénk az oktatás szintjének emeléséért, nyelvek tanulásáért, hiszen rengetegen kényszerülnek külföldre menni a kilátástalanság elől. Ez itt a probléma, nem az, hogy románul végzi-e a tanulmányait vagy sem. Egy dolog biztos: ha ide /Bükk/ befészkelődött a románnyelvű oktatás

minden tantárgynál, ha egyszer idehelyeztek román ajkú tanárokat, akik ragaszkodnak posztjaikhoz, ezt a folyamatot nehéz visszatáncolni és ők agítálnak, mindent megtesznek, hogy minden maradjon a régi szerint. Mert... és jönnek a magyarázatok, álbizonyítékok a jövőről. Én optimista vagyok, de a jövőt hosszabb távon nézem: eljön majd boldogabb korok ideje is, de , bocsánatot kérek, milyen közvetlen jövőről papolnak ezeknek a most iskolás gyermekeknek és szüleiknek, amikor az életszínvonal a hivatalos statisztikák szerint is meredeken süllyed? Itt jut eszembe egy hat-hét éves moldvai gyermek válasza egy „okos” , tendenciós kérdésre, amelyet a „Tribuna scolii „ szaklapunk riportere tett fel. Azt kérdezte, hogy minek érzi magát és hogy miért akar magyarul tanulni. A kérdés bemutatja a kérdezőjét ezt felesleges kommentálni! De a válasz sokatmondó és bizony elárulja azt is, hogy otthon hogyan tervezgeti a jövőt a család. Ime, a gyermek válasza: román vagyok (!) de magyarul akarok tanulni, hogy dolgozhassak Magyarországon, ha megnövök! Ez az ő és családja jövőképe, még akkor is, ha Moldvában magukat értelmes embereknek nevező lények kikiáltották a magyart az ördög nyelvének! És itt elértem egy másik fontos tényezőhöz, amely segíthetné a szülőket az iskoláztatás nyelvének megválasztásában. Az egyházakról van szó! Ismert dolog, hogy Gyimesbükkön létezett egy Dani papbácsi, aki ma már csak emlék, legenda és akire pont most lenne a legnagyobb szükség itt. Mert ő még a hetvenes, nyolcvanas években, amikor ezért meghurcoltatás, hívatgatás járt, a templomban írni- olvasni tanította a gyimesbükki gyermekeket! Ma pedig, amikor adott a lehetőség arra, hogy tanulási nyelvet válasszanak és tanulhatnak anyanyelvükön, egyszerűen eldobják a lehetőséget. Tudom, vannak emberek, akik már belefáradtak ebbe a harcba, akik többet vártak a helyiektől. Hány fenyegetést kellett elhallgatnia Deáky András tanárnak, amíg belefáradt és más utakat keresett arra, hogy szolgálja ezt a közösséget? És félős, hogy egyszer majd elfárad Berszán Lajos felsőlaki esperes is, aki pedig nem csak megálmodta, hanem meg is teremtette a gyimesi középiskolai oktatást, ahol sokan tanulnak magyarul a moldvai gyermekek közül is. Feltevődik a kérdés, a lakosságon kívül, amelyet könnyen manipulálnak szakállas, nadrágos személyek, mit tettek a most ott élő értelmiségiek, vagy az ők szűk érdekszférájuktól vezérelve, még ha kell, akadályozták is a tenniakarók munkáját. Mikor egy nagy ember eltűnik, ilyen esetekben mindig előtölködik a kérdés: vajon mit tett volna jelen esetben Dani pap, Márton Áron és mások, akik maguk után hagytak valamit? Szeretnék a jövőbe látni, milyen is lesz évek múltán a gyimesbükki iskola úgy általában. Hiszen Európa felé haladunk, ahol biztató, ha egyetlen szentnek kikiáltott nyelven kívül, legyen az román vagy magyar, még más nyelveket is ismerünk majd! De ne feledjék, a magyar nyelv sem az „ördög nyelve”. Kérdem én, milyen egyén lehet az, aki egy másik nép nyelvét, legyen az egy afrikai csoport nyelve is, így nevezi? Hiszen egy ember saját anyanyelve az egyik legdrágább kincse! És egyáltalán nem szégyellni való az, ha valaki magyarul beszél, még akkor sem, ha lebozgorozzák, mert ez itt megtörténhetik, hiszen Románia nem a tolerancia elegáns világa. Sőt, egyenesen büszkeség tölt el akkor, amikor két kezemen sem tudom összeszámolni azokat, akik a kis Magyarországon magyarul tanultak, később kinőtték a pénzileg szerény kis hazát és elmentek rádolgozni a pénzes Amerikában egy- egy Nobel díjra. Amikor Amerikában összegyűltek a lángész- magyar kutatók, elterjesztették róluk, hogy valamilyen idegen bolygóról származnak. Lehet a Marsról! Leó Szilárd, Teller Ede, később Kemény János (a Basik megalkotója) , Oláh György, Angliában Gábor Dénes és a sor itt nem ér véget, de folytathatnám a filmvilág rengeteg Oskár díjasával, ámulatba ejtették a világot, pedig mind egy szálig magyarul tanultak és mindnyájan abból az iskolából rajoztak ki a világba, amelyet még Eötvös Lóránd indított! Nem tagadták és nem szégyellették azt, hogy magyarul tanultak a kezdetekben. Kármán és Bárány életük végéig büszkén használták az ékezetes „á” betűt a számítógépek és szövegszerkesztők minden tiltakozása ellenére. De tovább menve, egy nagyon titkos kutatási program, az amerikai Manhattan Program egyik szupertitkos tárgyalásán a program katonai felelőse ,Goves tábornok rövid eltávozásakor Szilárd L. megszólalt:

- Talán magyarul is folytathatjuk a tárgyalást, ameddig visszatér a tábornok...

Tehát ez a nyelv, még ha az ördög nyelve is (vagy talán éppen ezért?!) sikeres a nagyvilágban!

... A nép, az Istenadta nép, könnyen bedől a hamis szólásoknak, feladja saját identitását. Sőt észre sem veszi, hogy feladta azt! De ha lemond az iskolájáról és a diplomáról, akkor egy hitevesztett, nyelvében károsult személy már nem tudja, ki is ő tulajdonképpen!

Gyimesközéplak, 2002